

VILIJAM
GOLDMAN

KLASIČNA PRIČA O ISKRENOJ LJUBAVI I
UZBUDLJIVOJ AVANTURI S. MORGENSTERNA

Verzija samo s dobrim delovima
Potkratio Vilijam Goldman

Preveo Aljoša Molnar

VULKAN
IZDAVAŠTVO

Beograd, 2019.

Naziv originala:
William Goldman
THE PRINCESS BRIDE

Copyright © 1973, 1998, 2003 by William Goldman
Translation Copyright © 2019 za srpsko izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-03076-1

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

UVOD U JUBILARNO
TRIDESETOGODIŠNJE IZDANJE

VILIJAM GOLDMAN

Sve do pre nekoliko nedelja, ovaj uvod bi bio zaista kratak: „Zašto kupujete ovu knjigu?“, jedino je što bih pitao. Ili preciznije, zašto baš *ovo izdanje* ove knjige?

Kupite jubilarno dvadesetpetogodišnje izdanje, rekao bih vam. Ono ima dugačak uvod i tamo vam iskreno vaš objašnjava nadugačko i naširoko o Morgensternovoj zaostavštini i užasnim pravnim problemima koje sam s njima imao. Ta verzija se još ponegde može naći, a ono što zanima vas, zanima i mene – to jest da i *Ljutićkina beba* naposljetku konačno bude objavljena.

I tad bih vam rekao i da se na tom frontu ništa više ne događa. Sve po starom. Međutim, to je bilo onda, kô što kažu.

Ipak, zaista se dogodilo nešto novo.

Ali hajde da prvo ispričam kako sam prvi put čuo za postojanje Morgensternovog muzeja.

Vratićemo se u 1986, u Šefild u Engleskoj, gde smo snimali film *Princeza nevesta*. Za mene je to bio veoma radostan period, jer je Morgenstern konačno oživljavao na filmu. Napisao sam scenario za njega čitavu deceniju ranije – ali nikako da ga maznu, što kažu u belom svetu, sve do tada.

Vilijam Goldman

Uglavnom uopšte, uopšte, uopšte ne volim da budem na filmskim setovima. Jednom sam napisao da je najlepši dan u životu prvi dan na setu, a najgori su svi ostali posle njega. Zamorni su i užasni iz nekoliko razloga: (1) zaista su zamorni i užasni (ali u to nećete poverovati, znam) i (2) ako ste pisac, u suštini, vaš posao je davno okončan i nemate šta tu da radite.

Glumci su zbog mene uglavnom nervozni, a pored toga – preskočite ovaj deo ako sam to već pomenuo – imam neverovatnu sposobnost da zeznem kadar. Krijem se na setu što dalje od kamere kada se ona kreće, ali ne mogu da izbrojim koliko me je puta režiser, taman kad se spremao da krene, video i zamolio da se sklonim, jer sam stajao tačno na onom mestu gde kadar treba da se završi.

Nekoliko dana pre dana koji se spremam da opišem, snimali smo Vatrene močvaru. U jednom trenutku u filmu, Keri Elvs (Vestli) kreće sa Robin Rajt (Ljutićkom) kroz nju.

E sad, ja znam šta će se dogoditi – štrcne neka vatra i njena haljina se upali. Zašto sam tako pametan? Zato što je Morgenstern to napisao, a ja sam tekst adaptirao za roman, upotrebivši tu scenu u svim nacrtima scenarija, kojih je, verujte mi, bilo podosta.

U redu, stojim tako na setu Vatrene močvare i Rob Rajner kaže: „Snima se, Keri!“, u kadar ulaze to dvoje predivnih glumaca, i dok ih ja gledam iz prikrajka, on je vodi napred, prvi korak, drugi korak – i izbija plamen i pali njenu haljinu.

U tom trenutku ja počinjem da vičem: „Haljina joj se upalila, haljina joj se upalila!“, i potpuno uništavam kadar (totalni blam).

Rob urla: „Rez!“, okreće se prema meni i glasom ispunjenim svim strpljenjem koje je uspeo da sakupi, kaže mi blago: „Bile, *haljina i treba* da se upali.“

Mislim da sam onda izgovorio nešto stvarno pametno, poput: „Znao sam to, izvini“, i sakrio se.

U redu, odavde možete da počnete da čitate dalje.

Sledeće noći snimali smo napolju napad na zamak, a bilo je hladno. Ledeno britanski hladno. Čitava ekipa se dobro umotala, ali vetar nas je svejedno sekao. Sećam se da nikad nije bilo hladnije ni na jednom setu. Svi su se smrzavali.

Osim Andrea.

Nemam drugog načina da vam ovo objasnim, ali Andreu nikad nije bilo hladno. Možda je to tako kod divova, nikad ga nisam pitao. Ali sedeo je tamo te noći samo u helankama, a preko ramena je imao prebačeno neko veoma tanko peškirče. (Naravno, ono mu nikad nije prekrivalo čitava ramena, pošto je u pitanju bilo peškirče normalne veličine.) I dok smo razgovarali, a ovde sam potpuno ozbiljan, na desetine ljudi mu je prišlo, pozdravilo ga i pitalo da li mu treba neki kaput, čebe ili bilo šta čime bi mogao da ga zagreje, a on bi samo rekao: „Ne, šefe, hvala, šefe, sve je u redu“, i vraćao se razgovoru sa mnom.

Obožavao sam da budem u njegovoj blizini. Započeo sam petu deceniju filmskog ludila, a on je bio daleko najpopularniji lik na bilo kom filmskom setu na kom sam bio. Gomila nas – mislim da je i Bili Kristal bio među nama – lomila se oko neke televizijske serije za Andrea, kako bi on nekako putovao manje od trista dana, koliko svaki rvač godišnje provede na putu. Mislim da je trebalo da se zove *Evo ide Andre* i da bude o rvaču koji je odlučio da mu je svega dosta i koji je otišao u dadilje.

Klinci su ludeli zbog njega. Kad god bih ušao na set Vatrene močvare, on bi bio tamo s jednim detetom na glavi, još dvoje na svakom ramenu i po jednim u svakoj ruci. Bila su to deca ljudi koji su radili na filmu, a koja bi, za razliku od mene, sva sedela u tišini i samo posmatrala kad krene snimanje.

„Biiiiiiile?“ Vraćamo se u tu ledenu noć, a iz njegovog tona mogu da kažem da smo stigli do džombastog terena. Napravio je dugačku pauzu pre nego što je nastavio. „Oo, štaa miisliš, kakaav je mooj dosadaašnji Feeziiiiik?“

Rekao sam mu istinu: da sam tu ulogu napisao upravo za njega. Onomad, četrdeset prve, kada mi je otac prvi put pročitao Morgensterna, naravno da nisam imao pojma kako se pišu filmovi. O filmovima sam znao samo to da ih puštaju u *Alsionu*. Kasnije, kad sam ušao u posao i adaptirao ovo za veliki ekran, nisam imao pojma ko će igrati Fezika ako se film ikada i dogodi. A onda sam jedne noći na televiziji video Andrea kako se rve. Tada je bio mlad, ne verujem da je imao više od dvadeset pet.

Helen (moja tadašnja supruga, svetski poznati psihijatar) i ja gledali smo televiziju iz kreveta. Ili će pre biti da sam *ja* gledao televiziju, a Helen

Vilijam Goldman

je prevodila neku svoju knjigu na francuski. Zavrištao sam: „Helen, moj bože, pogledaj, eno ga Fezik.“

Znala je o čemu pričam, znala je koliko mi je film o Morgensternu bitan, shvatala je koliko puta je bio blizu i koliko sam bio ljut što se možda nikad neće snimiti. S vremena na vreme me je primoravala da se pozabavim realnošću, koja je predstavljala mogućnost da film možda nikada neće biti snimljen. Mislim da je ponovo pokušala da mi dobaci istu loptu, ali onda je uhvatila moj pogled, kojim sam odmeravao kako Andre kasapi gomilu nekih tipova.

„Biće sjajan“, rekla je, dajući sve od sebe da me uveri u to.

I evo me, nekih deset i više godina kasnije, ćaskam s ovim neverovatnim Francuzom, kog ću uvek pamtiti nakićenog malom decom koja se pentraju po njemu. „Tvoj Fezik je predivan“, rekao sam. I bio je. Da, njegov francuski akcenat je bio mala falinka, ali kad se na njega naviknete, nema problema.

„Vrlo naporno sam raadio da bude tako. Oovo je mnogo dublja uloga nego Biigfuuut.“ (Jedna od njegovih retkih nervačkih uloga bio je Bigfut, ali pre mnogo godina u, čini mi se, *Čoveku od šest miliona dolara.*) „Radio sam mnogo istrage. Za moj rol.“

Skopčao sam iz mesta da je *rol* Andreova rola. „A kakvo istraživanje tačno?“ Pomislio sam da će mi reći da je pročitao francusko izdanje nekoliko puta.

„Popô sam se na tri litice.“

„Litice ludila?“, bio sam zapanjen. Ne možete ni da zamislite koliko su strme.

„O, *oui*, mnogo puta, gore-dole, gore-dole.“

„Ali, Andre, šta bi bilo da si pao?“

„Bio sam se mnogo plašio prvi put, al' onda sam svatio: Fe-ziiik ni-kad ne bi pao.“

Odjednom sam osetio kao da razgovaram sa Lijem Strazbergom.

„I tukô sam se sa grupama. Fezik se bori sa grupama, ja se borim sa grupama. Bilo doooobro.“

A onda je izrekao krucijalnu misao: „Jesi l' ti vidô muzej? Moj najbolji istrag bio tam.“

Rekao sam mu da ne znam na koji muzej misli.

I posle toga mi je Andre ispričao o muzeju...

Ali da li sam otišao? Nisam. Nikad nisam otišao u Florin, nikad to nisam pozeleo. Ne, to nije istina, jesam pozeleo, ali nisam otišao iz jednog jedinog razloga: plašio sam se da će me to mesto razočarati.

Prvi put sam ga obišao kada me je Stiven King manje-više poslao tamo da istražim za prvo poglavlje *Ljutićkine bebe*. (Ako vam treba pojašnjenje, pogledajte *Uvod u jubilarno dvadesetpetogodišnje izdanje*, shvatićete mnogo bolje kad to pročitate – na strani XXIX – kao i pravo poglavlje *Ljutićkine bebe*, koje ćete pronaći na kraju ovog izdanja.)

Taj prvi put sam proveo nekoliko dana u Florinu i okolini, trčkarao sam okolo kao lud i video neverovatno mnogo zanimljivosti – ali sâm muzej bio je tad zatvoren zbog renoviranja.

Pomislio sam da ću ga pogledati sledeći put. Kad god da to bude.

Ispostavilo se da je to bilo mnogo ranije nego što sam mislio.

Ovo verovatno znate, pošto mi se odnedavno ime stalno vuče po svim svetskim novinama. Ponovo sam osvojio nagradu za najboljeg dedu godine. Toliko sam prednjačio ispred ostalih da su odlučili da mi dodele pehar. Neki starkelja iz Indije tvrdio je da ga nisam zaslužio jer sam razmazio Vilija, ali šta mi može.

Njegov veliki deseti rođendan neumitno se približavao, što je bila sjajna prilika da opet preteram s poklonom, a pošto sam nekoliko dana pre toga bio na večeri kod sina Džejsona i njegove supruge Pegi, zamolio sam ih da me posavetuju. Uglavnom, uvek imaju čitav spisak mogućih poklona. Ovog puta nisu imali ništa. Oboje su odjednom postali čudni, samo promucali: „Nešto ćeš već smisliti“, i promenili temu.

Pokucao sam na unukova vrata i zatražio dozvolu da uđem. On mi je tiho otvorio, što je bilo čudno, pošto mi samo dovikne da uđem. „Hteo sam da popričam s tobom o rođendanu“, rekao sam mu. Ali jedno morate da znate – Vili je sjajan primalac poklona. Uvek se tako uzbudi. Čak i kad nešto sâm odabere i tačno zna šta će dobiti, kada dobije poklon, sav se ozari kad ga raspakuje.

Sad mi je samo rekao da sam bio divan sve ove godine i da će biti u redu šta god da odaberem. „Zar nemaš baš nikakvu ideju?“, navaljivao

Vilijam Goldman

sam. Nema, rekao je. Osim toga, ima neki užasan domaći da uradi pa me je pitao da li bi mi smetalo kad bih izašao?

Spremio sam se da krenem, ali sam ponovo seo, pošto sam nešto shvatio – znao je on šta želi, ali se iz nekog razloga stideo da mi kaže.

Čekao sam.

Vili je ćutke sedeo za svojim stolom. A onda je duboko udahnuo. Pa onda još jednom. U tom trenutku sam znao šta se sprema pa sam spremno ubacio: „Šta god da je u pitanju, odgovor je da to nećeš dobiti.“

„Pa“, počeo je moj Vili, rečima koje su prosto izletale iz njega: „deseti je bitan rođendan u našoj porodici, jer si se ti sa deset razboleo i tvoj tata ti je čitao, a kada je mom tati bilo deset, dao si mu knjigu koju si posle, kad si razmislio, poželeo da skratiš, pa eto, ja sad punim deset i to samo ovog puta i... i...“; bilo ga je toliko sramota da nastavi, da sam mu pokazao na svoje uvo i prošaputao: „Šapni mi.“

I upravo to je i uradio.

Neću sad ovde da preterujem, ali naše prvo jutro u Florinu, kad sam se sasvim probudio u to čudesno okasnelo jutro, s malim Vilijem koji je hrkao u susednom krevetu, bez sumnje je bio najbolji trenutak u čitavom mom životu. Moj jedini unuk i ja zajedno, na početku njegove avanture za deseti rođendan u Morgensternovom rodnom gradu. Malo šta može to da zaseni.

Vili je bio potpuno slomljen od puta – *Florin er* je ponovo pobedio – pa sam morao malo da ga tresem dok nije otvorio oči, trepnuo i nekoliko puta rekao „A?“, a onda se ponovo vratio na planetu Zemlju.

„Kuda smo krenuli?“, počeo je, a onda i odgovorio. „Na ono Ostrvo Jedinog drveta, je li?“ Obećao sam mu vožnju helikopterom do tamo, da bi video gde je neko napao Fezika, gde je napravio rez mačem i spasao život Vejverli. (Trebalo je da me poslušate kad sam vam rekao da prelistate i pročitate poglavlje o *Ljutićkinjoj bebi*.)

Odmahnuo sam glavom.

„Znam, znam, nemoj mi reći – prostorija u zamku gde je Inigo ubio grofa!“ Skočio je iz kreveta i počeo da se mačuje dok je govorio: „Zdravo, zovem se Inigo Montoja, ubio si mog oca, spremi se da...“, i zario mač, „... UMREŠ!“

Princeza nevesta

Obožavao je to da radi – s drugovima se takmičio da vide ko će to najbolje izvesti – a ja obožavam sve što on obožava. Ali ipak, odmahnuo sam glavom. „Definitivno ćemo napraviti tu turu, samo ne danas.“

Mahnuo mi je rukom da nastavim dalje.

„Morgensternov muzej se uskoro otvara, bolje se spremi.“

Zaječao je i vratio se u krevet. „O, dedice, molim te, molim te, molim te, moramo li da idemo baš u muzej, mrzim muzeje, znaš da mrzim muzeje.“

„Svidela ti se Dvorana slavnih.“ Prošlog leta sam ga vodio u Kupers-taun.

„Ali to je bejzbol!“

„Moram da idem tamo“, rekao sam. „Dogovorili smo se. Znaš da je ceo put isplaniran.“

Istina? Ipak, zamalo da mu kažem da ne mora u muzej i da se vrati na spavanje. Nije bilo razloga da ne odem i upoznam se sa muzejom sam.

Ali ništa nisam rekao i hvala Tebi tamo gore na tome.

Morgensternov muzej je odmah levo od Florinskog trga. To je divna stara vila, koja datira ko zna otkad, i dok smo do nje stigli, Vili je ponovo bio uzbuđen, što je za njega bilo uobičajeno, pa je trčkarao ispred mene tro-toarom. Pridržao mi je vrata, naklonio se...

... a onda je krenuo sa „o moj bože“ i ukopao se na mestu. Zato što je ispred njega, u sredini veličanstvene stare prostorije, u velikoj i predivno osvetljenoj staklenoj vitrini, stajao...

... šestoprsti mač!

Znao sam da je tamo, Andre mi je rekao, do detalja mi je opisao ceo muzej one ledene noći u Šefildu...

... ali ja i dalje nisam bio spreman na utisak koji je na mene ostavio. Slušao sam o njemu tako dugo, pitao oca pre onoliko decenija, kad je meni bilo deset, zašto je tako poseban, tako magičan i kako uopšte izgleda...

... a sad je stajao preda mnom. Inigov otac je za njega poginuo, čitav Inigov život se promenio zbog njega, zbog ove moćne oštrice, najvećeg mača još od *Ekskalibura*.

Vili me je uzeo za ruku, zajedno smo krenuli prema njemu i znao sam da to nema smisla, ali upravo tada, kada sam ga ugledao po prvi put, kao da je plesao.

Vilijam Goldman

„Da li se on to pomera?“, prošaputao je Vili. „Jer zaista tako izgleda.“

„Mislim da je to zbog načina na koji su ga osvetlili. Ali u pravu si.“

Čitava gomila ljudi okruživala je vitrinu – deca, starci, od svake sorte – a ono što je bilo čudno, niko nije odlazio, samo bismo se prebacili s jedne na drugu stranu, i gledali mač iz drugog ugla, pa još jednom, i na kraju sa zadnje strane.

Neko dete, mnogo mlađe od Vilija, šapatom se obratilo jednoj gospođi, koja mu je valjda bila majka: „*Hallo, mon nom est Eenigo Mawn-taw-ya...*“

„Mnogo bolje zvuči na engleskom“, prošaputao je Vili i nešto sam shvatio: sa svih strana oko stakla, deca su oponašala borbu mačem, izgovarala Morgensternove reči, a stvarno nisam bio siguran kad je muzej postavio sve ove eksponate...

... a kakav bi to događaj bio kada bi taj veliki čovek mogao da vidi ono što sam ja gledao svojim očima.

Sledeći eksponat zbog kog je unuk izgubio glavu bio je otisak Fezikovih prstiju. (Andre je neprekidno pričao o tome – mislio je da su njegovi najveći, rekao mi je, sve dok nije video ove.) Vili ih je odmeravao vrlo pažljivo. „Palac mu je veći od čitave moje šake“, izjavio je. Klimnuo sam. I bio je.

A onda se pojavio čitav zid na kom je bila izložena Fezikova odeća, predivno ispeglana. Vili je samo gledao u tačku gde bi bila divova glava, odmahujući glavom u čudu.

Sledeća na redu bila je Ljutićkina venčanica, ali bilo je teško prići joj zbog svih onih devojčica koje su je okruživale.

Bilo je toliko toga da se vidi – jedna strela pokazivala je prema drugoj prostoriji, gde se nalazi mašina grofa Rugena, ona što isisava život – ali ja sam bio nestrpljiv da stignem do kustosa – Stiven King ga je pismom obavestio o mom dolasku.

Kustos je trebalo da me pusti u prostoriju koju sam neizostavno morao da posetim – Svetilište, kako se zvalo, gde su se čuvala Morgensternova pisma i beleške. Nije bila otvorena za javnost, samo za istraživače, a ja sam rešio da baš tog dana budem malo istraživač.

Raspitao sam se za put, poslali su me tamo, a onda smo konačno pronašli kustosa – bio je mlađi nego što biste možda pomislili, ali veoma bistar, a iza njegovih očiju krila se iskrena ljubaznost.

Sedeo je za svojim stolom u ćošku na trećem spratu, u kancelariji punoj knjiga, što nije iznenađivalo, a kada smo kročili u nju, podigao je glavu i osmehnuo se.

„Verovatno vam treba prostorija za male dečake“, rekao je. „Još jedna vrata niže. Većinu mojih posetilaca uglavnom to zanima.“

Osmehnuo sam se, rekao mu ko sam i da sam došao čak iz Amerike da neko vreme učim u Svetilištu.

„Ali to nije moguće“, rekao je kustos. „Otvoreno je samo za sponzorisani rad.“

„Vilijam Goldman“, ponovio sam. „Stiven King je poslao pismo u kom vas je obavestio o mom dolasku.“

„Gospodin King je slavni potomak moje zemlje, to ne dovodim u pitanje, ali nisam dobio nikakvo pismo.“

(O meni ovo sigurno već znate – mogu da budem prilično paranoičan u ovakvim trenucima. Ovo što ću vam ispričati je istina – kad sam bio sudija na Filmskom festivalu u Kanu, bio sam pozvan na zvaničnu večeru. Meni je to mnogo značilo, brak mi se raspadao, trebalo je da po prvi put ostanem sâm na svetu, a dospeo sam na zabavu gde su se govorili razni jezici, od kojih je poneki bio i engleski. Bila su postavljena tri okrugla stola, na sreću, sa karticama s imenima, i kada su nam rekli da je došlo vreme da se sedne, napustio sam svoje mesto u ćošku i krenuo da kružim oko prvog stola.

Nije bilo kartice s mojim imenom.

Odjurio sam do drugog stola i obišao čitav krug.

Nigde me nije bilo.

Dok sam krenuo oko trećeg i poslednjeg stola, paranoja me je već uhvatila, jer sam *znao* da ni na njemu neće biti kartice s mojim imenom. Još mogu da vidim sebe kako mi izbija blagi znoj u trenutku kad sam shvatio da mog imena neće biti.

Možete li da zamislite nekog ko je toliko lud?

I pogodite šta je bilo – ni za trećim stolom nije bilo kartice s mojim imenom. Ispostavilo se posle da je hostesa pogrešila. Ali ovo je istinita priča.)

Dobro, počeo sam da se rasipam i ovde. Da li sam sanjao da će King napisati to pismo? Ne, nisam sanjao, rekao mi je da želi zaista autentičnu *Ljutićkinu bebū*. Zato sam i prešao sav ovaj put.

Vilijam Goldman

Ali onda sam pomislio zašto mi samo nije dao to prokleta pismo, koje sam mogao lično da predam. (Tu sam manijački počeo da razmišljam: da sam zaista imao prokleta Kingovo pismo i da sam mu ga predao, kustos bi mi ga verovatno vratio s rečima da nije ekspert za Kingov rukopis, tako da ne može da mi dozvoli pristup u Svetilište, hvala lepo.)

Osetio sam se toliko bespomoćnim dok sam tako stajao pred svojim voljenim unukom da sam se bukvalno okrenuo i krenuo.

I upravo tada je unuk rekao: „Deda, to je sigurno neka greška, pozovi ga.“

Mrzim mobilne telefone, ali na međunarodnom sam poslu i sinoć smo pozvali Džejsona i Pegi kad smo stigli u hotel, tako da sam malo provežbao.

Tako sam pozvao Kinga u Mejn, dobio ga i objasnio mu situaciju. Bio je sjajan. „Isuse, Bili, tako mi je žao, trebalo je da tebi predam to pismo – Florin ima najgoru poštu u Evropi, verovatno će stići tek sledeće nedelje.“ (Zapravo je stiglo tek dve nedelje kasnije.) „Da li Vonja danas radi? Daj mi ga ovamo!“

Mislim da je i kustos čuo svoje ime pošto je klimnuo i posegao za telefonom. Pružio sam mu ga i on je ustao od stola, otišao do hodnika i malo koračao, ali sam ga čuo: „Naravno, gospodine King“, i: „Učiniću sve da mu pomognem, gospodine King, ništa ne brinite.“

Vili me je pogledao dok je to trajalo, pokazao mi palcem i kažiprstom krug (diskretno, kad već spominjem) i za trenutak, Vonja se vratio.

Pokazao nam je da ga pratimo, promucavši: „Šta da vam kažem? Pošta je užas, znate već...“

Rekao sam mu samo da sam srećan što smo izgladili stvar.

„Toliko mi je neprijatno, gospodine Goldmane. Stiven King mi je sad objasnio ko ste.“

Trebalo je da budem spreman za ono što je sledilo, kod onog „ko ste“ je već trebalo da mi bude jasno.

A onda je usledila ubistvena rečenica: „Znate, pročitao sam nekoliko vaših knjiga, pomalo sam vaš obožavatelj, bili ste predivan pisac... jednom.“

To nije trebalo toliko da me pogodi. Ali znam zašto jeste. Zato što sam se pribojavao da je to istina. Napisao sam nekoliko pristojnih knjiga. Ali to je bilo davno, u drugoj zemlji. To je bio jedan od razloga što sam se

toliko radovao zaranjanju u *Ljutićkinu bebū*. *Princeza nevesta* je u meni probudila želju da budem romanopisac. Nadao sam se da će mi Morgenstern pomoći da to ponovo postanem.

A onda je Vili povikao: „*I dalje je predivan!*“

„Ššš, u redu je“, rekao sam mu. „Stvarno.“ Pogledao me je, pokušao sam da sakrijem to, ali znam da je video to u mom pogledu.

Zli Vonja nas je poveo još nekoliko koraka, otvorio jedna vrata, mahnuo nam i ostavio nas.

A onda smo ostali sami u Svetilištu.

Vili se još pušio od ljutnje. „Već mrzim tog tipa!“

Mislite da nisam hteo da ga zagrlim zbog tog što je rekao? Ali uzdržao sam se i samo promućao: „Vreme je da malo zasučemo rukave“, a onda počeo da pregledam prostoriju.

Nije bila naročito velika. Hiljade pisama, sva razvrstana, porodični foto-albumi, a ispod svake fotografije kratak tekst, koji objašnjava priliku.

Sveske su bile ono čemu sam se nadao. Morgenster je bio poznat po tome što je bio pedantan, ali dok sam se snalazio u novom okruženju, pregledao sam foto-albume, pokušavajući da steknem utisak o tome kakav mu je bio život dok je bio u najvećem stvaralačkom zanosu.

A onda sam čuo kako Vili izgovara najčudnovatije reč: „Znaš li da je grof Rugen zamalo ubio Iniga?“

Okrenuo sam se ka njemu. „Šta kažeš?“

Pokazao je na jednu svesku koju je izvukao sa police i počeo da čita:

Jutros sam se probudio s idejom da Rugen zaista treba da ubije Iniga. Shvatio sam da bih izgubio ono: „Zdravo, zovem se Inigo Montoja“, i da će mi to nedostajati, ali ako Inigo umre, onda bi Vestli mogao da preuzme i pobedi i Hamperdinka i Rugena, iako je doskora bio ubijen. I molim te, ne zaboravi da je Vestli tvoj glavni heroj.

Do tog trenutka smo već sedeli za stolom i gledali u dnevnik o *Princezi nevesti*.

Ko bi rekao da tako nešto uopšte postoji?

Kakvo čudo – sedim tu, u Morgensternovom Svetilištu, sa unukom, dok mi se vraćaju uspomene na oca, koji mi čita na svom ograničenom engleskom i zauvek mi menja život.

Vilijam Goldman

Vili je okrenuo list i ponovo je počeo da čita.

Odlučio sam: Inigo ne sme umreti. Skoro pola noći sam bio budan i konačno sam pokušao da ispišem scenu u kojoj ubija Rugena, izgovarajući onu rečenicu iznova i iznova, sve dok konačno ne vikne: „Hoću da mi vratiš oca, kučkin sine!“

... A kad sam to ispisao, shvatio sam da ono što najviše želim na svetu, a ne mogu to da imam, jeste da mi se vrati moj otac...

... Tako da će Inigo trijumfovati i živeti, a Vestli će morati da se zadovolji samo pobedom nad Hamperdinkom.

Vili je podigao pogled sa dnevnika. „Opa, zamalo da pokvari rođenu knjigu!“

Klimnuo sam potvrdno, prisećajući se i pitajući se da li sam i sâm imao takve misli. Sećam se da sam mrzeo što sam ubio Buča i Sandensa, ali morao sam, pošto su u stvarnom životu otišli upravo onako kako sam napisao i nisam mogao da menjam istoriju samo zbog srećnog kraja.

Ali evo Morgensterna, čoveka koji je toliko uticao na moj život, kako radi nešto što nikako ne odobravam – *razmišlja o tome da promeni istoriju* – i to mi je zasmetalo.

Vidite, prošle su stotine godina otkako je Florin bio evropska sila. Ali nekad je značila, kao što sve istine znače. Ako ste pročitali knjige o njihovoj istoriji, kao ja, znate da je postojao jednom jedan Vicini, mada nikad nije dokazano da je bio grbavac, na zadovoljstvo većine učenjaka. Jedna noga mu je bila kraća, to da, toliko znamo. Sicilijanac je, da, i to znamo.

I da, unajmio je Fezika i Iniga. A Fezik je postavio nekoliko rekorda, neki od njih su i danas nedostižni u svetu turskog rvanja. Iniga Montoju i dalje drže za najboljeg mačevaoca u istoriji. Pročitajte bilo koju knjigu o umetnosti mačevanja.

U redu. Vicini ih je unajmio, znate zašto, ali nisu uspeli, čovek u crnom ih je sprečio, Ljutička je preživela. E sad, krucijalni deo – Inigo je ubio grofa Rugena. To je florinska istorija. Bio sam u prostoriji gde je zli vlastelin poginuo. (I tu, ponovo, postoji neslaganje među stručnjacima, o tome gde je u prostoriji on izgubio život. Mene lično uopšte nije briga da li je stajao pored bilijarskog stola ili u daljem ćošku.)

Princeza nevesta

Ali ne možeš menjati istoriju zarad svoje priče i tako usmrtiti Iniga, da pogine kao gubitnik, nakon svega što je prošao da bi osvetio očevu smrt.

„Preskoči malo“, rekao sam svom kompanjonu. „Šta je sledeće bitno o čemu piše?“

Vili je prelistao nekoliko strana, zaustavio se i zaječao. „Šekspir!“, rekao je. „Moram li?“

Mahnuo sam mu da nastavi:

Koračao sam nemirno veći deo noći. Mislio sam na vreme kad sam bio dete i kada me je otac odveo u Dansku, u zamak Elsinor. I ispričao mi da se upravo tamo, unutar tih zidova, odigrala najveća drama od svih. Hamlet. (U islandskoj sagi, on se zove Amlet.) I nastavio je da mi objašnjava kako mu je stric otrovao oca i oženio se njegovom majkom i da će mi se dopasti da to čitam kad budem malo mudriji.

I Šekspir je upotrebio taj komadić istorije, proslavio ga, ali ga nije izmenio za svoje potrebe. Nije, na primer, učinio da Hamlet umre kao gubitnik.

Kao što sam to učinio ja kad sam pomislio na to da Inigo izgubi od zlog Rugena.

Sram me bilo što sam to skoro uradio. Inigo zaslužuje svoje mesto u našoj istoriji. A i Vestli je najveći heroj kog imamo. Ne smem da pojeftinjujem njegove trijumfe.

Zaklinjem se da ću se bolje starati o tome u budućnosti.

Nikada nećete znati koliko sam se bolje osećao u tom trenutku.

A onda, odjednom, začudo, već je došlo vreme ručka. Sedeli smo tamo više od dva sata, lagano okretali stranice dnevnika, ne prešavši ni desetinu.

„Voleo bih da možemo ovo da ponese u hotel“, rekao je Vili. Ali znao je da je to nemoguće – na zidovima su bili znaci koji su strogo i na mnogo jezika saopštavali da ništa ne sme da se iznosi iz prostorije i da nema izuzetaka.

„Nisi video dnevnik *Ljutićkine bebe*?“, pitao sam.

Vilijam Goldman

„Nisam.“ Odmahnuo je glavom. „Nema baš mnogo dnevnika. Možda ga nije ni pisao.“ Vratio se do police s dnevnicima i vratio *Princezu nestvu* na mesto.

„Mogao bih da pitam Vonju, možda je kod njega na stolu ili već negde drugde.“

„Deda, mislim da to baš i nije pametno.“

„Samo jedno pitanje, zašto misliš da bi to moglo da naškodi?“

Tad me je ozbiljno pogledao, moj mali Vili.

„Šta je?“

„Nemoj da pričaš s tim tipom, ne daj mu još jednu priliku da ti bilo šta kaže.“

Bio je u pravu. Izašli smo iz Svetilišta, napustili muzej i krenuli u potragu za mestom gde ćemo nešto pojesti, ali bilo je prohladno i Vili je imao samo jaknu, jer je teški kaput ostavio u sobi i želeo je da se tamo vrati, pa smo to i učinili.

Legao sam na krevet dok je Vili, i dalje u jakni, otišao u kupatilo, izašao posle nekog vremena, otišao u dnevnu sobu, motao se tamo koji minut, a onda me pozvao.

„Deda?“

„Na koga li to misliš?“ Nikad mu se nije sviđalo kad se ponašam detinjasto.

„Hljuk, hljuk, hljuk.“

„Deda, šta?“

„Šta misliš o divovskoj ptici?“ Pojavio se u do vratku. „Sećaš li se na kraju onog poglavlja iz *Ljutićkine bebe* kad je Fezik padao s litice držeći Vejverlija u rukama? Pa, šta misliš o tome da divovska ptica koja govori podleti ispod njega i spase ih?“

„Ptica koja govori? Ma daj. Možda istoričari nisu sigurni kako je Fezik preživeo, ali znam da Morgenstern nikad ne bi pribegao nečemu tako idiotskom. Hoću reći, zašto stene na dnu ne bi bile gumene, pa da Fezik samo malo odskoči od njih i tako se spase? To bi podjednako imalo smisla.“

„Je li, gospodine Pametnjakoviću?“ Na trenutak je nestao s vidika, a onda se vratio čitajući:

Voleo bih da sam razmislio malo o tome kako da spasem Fezika pre nego što je skočio s litice. Mogao je samo da pruži ruku i u poslednjem

Princeza nevesta

trenutku zgrabi Vejverli. Zašto samog sebe dovodim u ovakve situacije? To je opet isti onaj hamletovski problem. Koliko se istina može iskriviti u ime umetnosti?

Vili je okrenuo stranicu.

Mislim da je osnovni problem s Fizikovim spasenjem u tome što lično imam problem s postojanjem divovske ptice. Iako sam video njen skelet, iako su me naši najveći naučnici uveravali da je ona i te kako u to vreme letela našim nebom, i dalje smatram da legendarno spasenje smrdi na slučajnost. Ko zna kako ću na kraju konačno rešiti ovaj problem.

Ustao sam iz kreveta pre nego što je završio i počeo da buljim u to iz čega je čitao. Tog trenutka sam shvatio šta je uradio: strpao ga je pod jaknu! A znam i zašto je to uradio, da bih ja imao ono što želim bez daljeg vredanja; znao sam da će ga vratiti za nekoliko sati i da niko neće ni znati da nije bio tamo.

Pažljivo sam ga uzeo od njega, prelistao, video da ću saznati kakvo je bilo Vestlijevo detinjstvo pre nego što je postao farmer, da ću saznati sve o Fezikovoj velikoj ljubavi, Inigovom razočaranju i Ljutićkinim noćnim morama, koje su počele da se obistinjuju, kao i o problemima s pamćenjem Magičnog Maksa i najgladnijem morskom čudovištu, koje je otkrilo da ljudi, ti ukusni ljudi, žive na Ostrvu Jedinog drveta.

Držao sam *Ljutićkin dnevnik* u svojim rukama. Kakav doživljaj!
Sad mi je ostalo samo da okrenem prvu stranu.

I ako vi, dragi čitaocē, kao što rekosmo, okrenete tu stranicu, šta će vas snaći?

Ništa! Samo *Uvod u jubilarno dvadesetpetogodišnje izdanje*, koje ste već, nadajmo se, pogledali. Nakon čega ide moja verzija *Princeze neveste* samo s dobrim delovima i jedno jedino završeno, a takođe skraćeno, poglavlje *Ljutićkine bebe*. Ali ne očajavajte, molim vas.

Nikad nisam napornije radio nego u ovih poslednjih nekoliko dana, ponekad sâm, ponekad zajedno sa čudesnim detetom koje mnogo više od vas želi da završim ovo istraživanje i već jednom napišem knjigu.

Vilijam Goldman

Više ništa ne obećavam. Ali vama obećavam ovo (isto sam obećao Viliju kada sam ga odveo na Fezиков grob; Andre je, nažalost, umro pre mnogo godina, mora još da radi na svoj rol, rekao mi je) – pre nego što se (uf!) pedesetogodišnje jubilarno izdanje pojavi, *Ljutickina beba* biće samo vaša.

Nadam se, unapred, da će vam se dopasti... A ako vam se ne dopadne, molim vas, nemojte mi reći...